

No systemic study on digital welfare state has been undertaken in Polish science so far. This state of affairs could be due to the fact that its instruments themselves have been implemented only to a residual extent and concerned such social spaces as the allocation of children in nurseries and kindergartens or the transfer of unemployment benefits. Among the publications that have appeared so far, it is worth pointing to the study by M. Musiał-Karg, Ó.G. Luengo (eds.), *Digitalization of democratic processes in Europe. Southern and Central Europe in comparative Perspective*, Springer 2021. Among foreign publications there are more books, articles or websites devoted to the digital welfare state and its algorithmic instruments. It is worth mentioning here the publications by T. Carney, *The New Digital Future for Welfare: Debts Without Legal Proofs or Moral Authority?*, *UNSW Law Journal Forum* (2018), or Zarsky, T. Z. (2013). *Transparent predictions*. *University of Illinois Law Review*, 2013(4), pp. 1503-1570. It follows from the preliminary results of telephone surveys and analysis of background materials that the key public concerns relate to the principles of operation of the algorithmic solutions analyzed and boil down to the issue of transparency in the operation of the systems and accountability for the consequences of their design, implementation and use.

ОСОБЛИВОСТІ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Арабаджи Н. Б.

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри державно-правових наук
Міжнародного гуманітарного університету
м. Одеса, Україна*

Яремчук В. О.

*магістр 2 курсу факультету права, економіки та кібербезпеки
Міжнародного гуманітарного університету
м. Одеса, Україна*

Аналіз реалій сьогодення свідчить, що моральний розвиток та духовні цінності особистості є однією з важливих умов подолання ідеологічної та духовно-моральної кризи нашого суспільства, та людства зокрема. Адже чим вища «культурність» членів держави, чим вищий рівень духовності кожної людини, тим вищі мораль, суспільні ідеали, духовні потреби

людського буття. Тому такі дефініції як «моральність», «духовність», «морально-духовна культура» особистості виступають активними елементами сучасного науково-педагогічного дискурсу.

Морально-етичне виховання сучасного молодого покоління в Україні здійснюється дуже повільно, поверхнево та суперечливо. Застосування авторитарних методів (наказів, рекомендацій тощо) на зміну поглядів щодо морального виховання вже показало свою недостатню ефективність, а пошук відповідної методологічної бази йде дуже повільно (І. Зязюн, Г. Сагач, Н. Гавриш).

Тому переломний момент у суспільстві може настати лише тоді, коли буде сформована певна система морального виховання, яка б задіяла всіх учасників виховного процесу в потрібному напрямку. Так, серед моральних якостей, які притаманні особі для майбутньої професійної діяльності, розрізняють: професійний обов'язок, професійну честь, професійну гордість і професійну етику [3]. Розглянемо їх детальніше.

Методологічною основою морального виховання є *етика*. Загальновідомо, що етика – це філософська наука про мораль, яка осмислює, узагальнює, систематизує історичний розвиток моралі, історію становлення й розвитку етичних теорій, концепцій, які б обґрунтували природу, сутність та специфіку, функції моралі, закономірності її розвитку та функціонування. Систему моралі, яка лягає в основу життя особистості, складають певні норми і принципи моралі, моральні ідеали та почуття. При цьому, вона виконує пізнавальну, оцінювальну, виховну функції, а її складовими елементами виступають моральна свідомість, моральна діяльність, моральні відносини.

Варто наголосити й на особливих рисах моралі. Так, саме вона пронизує все життя, будь-яку професійну та іншу діяльність, виступаючи як її своєрідний обов'язковий духовний аспект. Існують певні категорії насення суспільства, для яких норми моралі, моральні переконання та почуття власної гідності є професійно значущими (наприклад, курсанти, майбутні офіцери, представники правоохоронних органів). А завдяки гуманізації та демократизації суспільства роль таких моральних складових в їхній діяльності лише зростає [2].

Кожна людина повинна розуміти, що вона сама відповідає за свої вчинки, що кожен її крок буде морально оцінений. Лише за цієї умови вона зможе «жити» в професійному колективі. Дуже важливо, щоб студенти були обізнані в моральних вимогах щодо професій, які вони опановують, та якостях, що повинні виховати в собі, щоб відповідати цим вимогам. Саме тому засвоєння норм професійної етики допомагає молодій людині швидше професійно адаптуватися.

Розглядаючи категорії етики, вагоме місце серед них посідає *обов'язок*. Обов'язок – це певне ставлення особистості до суспільства, держави. Якщо мова йде про професійний обов'язок, то тут вже відображається ставлення до своєї праці, роботи. Основою професійного

обов'язку є певні переконання в життєвій необхідності узгодження особистих бажань із суспільним обов'язком, що позитивно впливає зміцнення могутності своєї держави. Отже, наявність почуття професійного обов'язку є запорукою та важливою умовою, що свідчить про високий рівень професіоналізму особистості.

Наступна моральна категорія відображає гідність та авторитет особистості, незалежно від сфери її діяльності. Мова йде про професійну *честь* та пов'язані з нею моральні заслуги. Основна її вимога – підтримувати у працівника свою репутацію та відстоювати інтереси свого колективу, адже досягнення окремих людей кожної професії формують авторитет професії загалом. Поступово зростає суспільна значущість і цінність певного виду діяльності, і з часом формується професійна честь. Під час навчання у вищому навчальному закладі студенти повинні навчитися посправжньому цінувати обрану професію, усвідомити її суспільне значення, примножувати її добрі традиції [1].

Наряду з різними почуттями та переживаннями за свій успіх, не менш важливим є й професійна *гордість*. Перед ВНЗ стоїть завдання – виховати у студентів почуття професійної гордості на його традиціях, ознайомити молодих людей з найвищими здобутками видатних осіб, що працювали чи працюють у сфері службової суспільної діяльності. В міру оволодіння своєю професією студенти пізнають її привабливість, глибше вникають в її зміст, проймаються почуттям поваги до обраного фаху і до людей, які його прославили [3]. Саме професійна гордість покликана активізувати студента, спрямовувати його на належне вивчення предметів, адже це є потужним важелем в опануванні професії.

Для розповсюдження морально-етичного виховання та її складових потрібно використовувати й відповідні заходи навчально-методичного забезпечення, а саме: визначення рівня етичних знань студентів, ступеня їх ознайомлення з найбільш поширеною літературою з етики; розробка і планування різноманітних заходів (лекцій, бесід, конференцій, семінарів), спрямованих на поглиблення етичних знань з певних гуманітарних проблем; організація та проведення заходів, які сприяють накопиченню етичних знань, розширенню світогляду в проблемі морального виховання; аналіз та впровадження передового досвіду; застосування методів формування свідомості (розповідь на етичну тему, етична бесіда (групова, індивідуальна), диспут, приклад); впровадження методів формування суспільної поведінки (педагогічна вимога, доручення, створення виховних ситуацій); реалізація методів стимулювання діяльності та поведінки (метод творчо-інтелектуального суперництва, морального стимулювання, покарання); методів контролю й аналізу рівня вихованості (педагогічне спостереження, опитування, аналіз діяльності) тощо [4].

Таким чином, аналізуючи моральні якості, які необхідно формувати у майбутніх фахівців, враховуючи їх відповідний вплив на майбутню

професійну діяльність та поведінку суб'єкта, їх взаємодію і здатність до взаємодоповнення та взаємозбагачення, можна зробити наступні висновки. Розвиток особистості, її виховання завжди є результатом взаємодії, контакту з соціальним середовищем, а рівень її моральної вихованості визначається рівнем культури соціального середовища. Моральне виховання студентів – це запорука успішного виконання майбутніх службових обов'язків. Основа такого виховання – це комплекс взаємоузгоджених дій: цілеспрямована робота керівників, викладачів, науково-педагогічного складу. При цьому відповідний результат досягається лише за умови, якщо буде створена система морального виховання, в основі якої повинні бути національні та християнські цінності і чітко визначений навчально-виховний процес.

Література:

1. Гавриш Н.В. Соціально-психологічні аспекти морального виховання в сучасній парадигмі освіти. *Гуманізація навчально-виховного процесу*: зб. наук. праць за ред. В.І. Сипченка. Слов'янськ, 2007. – С. 84 -88
2. Демиденко В.К. Деякі аспекти морального виховання: Практичний матеріал для керівників, вихователів і вчителів. – К. : ІЗМН, 1995. 39 с.
3. Моральне виховання студентів URL: <http://revolution.allbest.ru/pedagogics/00137863.html>
4. Нагірняк М. Я. Теоретичні аспекти морального виховання майбутніх офіцерів. *Гуманітарні аспекти формування особистості*. Матеріали 5-ї Всеукраїнської наукової конференції від 28 квітня 2011 р. Львів: ЛДУ БЖД, 2011. С. 264-273.

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕРМІНУ «КОМПЕТЕНЦІЯ» В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРАВІ

Бабенко Д. В.

*аспірант кафедри інформаційного, господарського
та адміністративного права*

*Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Загальновідомо, що у правовій, демократичній країні, система державних та недержавних інститутів, об'єднаних структурними, а іноді